

ויטל

(Vittel). מחנה מעצר ליד העיירה ויטל באיזור הוּז' (Vosges) ליד ננסי (Nancy), בצפון מזרח צרפת. המחנה הוקם ב-1940 ונכלאו בו אזרחי מדינות אויב ומדינות ניטרליות, שתמורתם ביקשו הגרמנים לקבל אזרחים שלהם הכלואים במדינות שלחמו נגדם. שלא כשאר מחנות הנאצים, שהיו בנויים צריפים, היו במחנה ו' מלונות פאר מיוחדים, בנויים בתוך פרק. שלוש שורות של גדר תיל הקיפו את הפרק, ומשמרות של גרמנים שמרו על המקום. מפקד המחנה היה סרן לנדהאוזר.

העצורים במחנה היו בריטים (בסוף ינואר 1943 – כ-2,000) ואמריקנים, שהקבוצה הראשונה שלהם הגיעה ב-25 בינואר 1943. רוב העצורים בשתי הקבוצות הללו לא היו יהודים. קבוצה שלישית של עצורים היתה הומוגנית, מורכבת מיהודים בלבד, רובם הגדול יהודים פולנים ומיעוטם יהודים בלגים והולנדים. היו להם דרכונים של מדינות אמריקה הלטינית, או שהובטחו להם אשרות או מסמכים אחרים של מדינות אמריקה הלטינית שנופקו בקונסוליות של אותן מדינות בברן שבשווייץ, וזאת לבקשת ארגונים יהודיים עולמיים, חנם או תמורת תשלום. המספר הגדול ביותר היה של 'אזרחי' פרגוי והונדורס. באמצע אוקטובר 1943 היו במחנה ו' כ-300 מבוגרים וכ-100 ילדים יהודים, זאת מבלי למנות את היהודים הבריטים והאמריקנים. בין העצורים היו גם המשורר יצחק כצנלסון ובנו צבי, שהגיעו מורשה כ'אזרחי הונדורס' בקבוצה של 60 יהודים. בו' כתב כצנלסון את שירו הנודע 'על העם היהודי שנהרג'.

לבקשת אלואיס ברונר שהופנתה לאדולף איכמן הגיעה בסוף ינואר 1944 מברלין משלחת מיוחדת לו' לבדוק את הדרכונים של מדינות אמריקה הלטינית, והמשלחת ביטלה את תוקף הדרכונים. גם מדינות אמריקה הלטינית סירבו להכיר בדרכונים, וסכנת מוות נשקפה לעצורים היהודים.

הארגונים היהודיים העולמיים ניסו לפעול לטובת היהודים שבו', והשתדלו אצל ממשלות ארצות-הברית ובריטניה שתלחצנה על מדינות אמריקה הלטינית. גם גופים ומוסדות אחרים פעלו בדרכים שונות להציל את העצורים – ועד ה'צלב האדום הבין-לאומי', ה'ועד לעניי פליטים' בארצות-הברית, הנציבות העליונה לפליטים בלונדון, וכן הוטיקן – שהרי כול מדינות אמריקה הלטינית קתוליות הן. ב-19 במרס 1944 ביקשו העצורים שיישלחו אליהם מיד אישורי הגירה לארץ-ישראל, באומרם שרק האישורים הללו יכולים להציל את חייהם. ב-10 ביולי 1944 הגיעו לנמל חיפה 282 יהודים בעלי אשרות כניסה לארץ, 222 מהם מברגן-בלזן ו-60 מו'. מאמצי הממשלות והארגונים השונים הוכתרו בהצלחה, ואולם, באיחור. ההכרה במסמכי מדינות אמריקה הלטינית הושגה ב-31 במאי 1944, ואז כבר הושלמה טרגדיית היהודים העצורים בו': ב-18 באפריל 1944 נשלחו 163 עצורים למחנה דרנסי, ביניהם יצחק

קצנלסון ובנו, וב-29 באפריל נשלחו משם לאושוויץ-בירקנאו. בתחילת אוגוסט נשלחו להשמדה כ-30 אחרוני היהודים 'האזרחים הלטינו-אמריקנים'.
ב-12 בספטמבר 1944 שיחררו צבאות בעלות-הברית את מחנה ו'. סמוך לשחרור נמצאו בשולחנו של מפקד המחנה תשובותיהן של כמה ממשלות אמריקה הלטינית שאישרו את אזרחותם של כ-40 מהעצורים. שאלה מטרידה היא מה היה התאריך המדוייק שבו שלחו המדינות הניטרליות – שווייץ, ספרד ושוודיה – את התשובות לשלטונות הגרמניים.